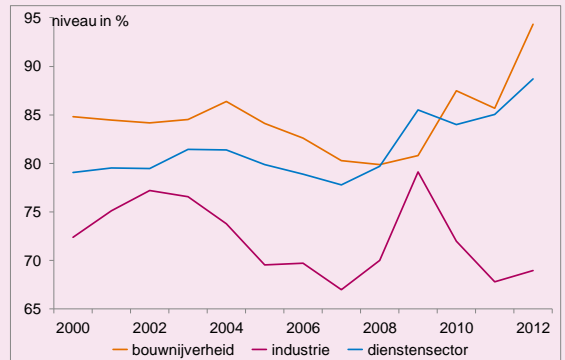
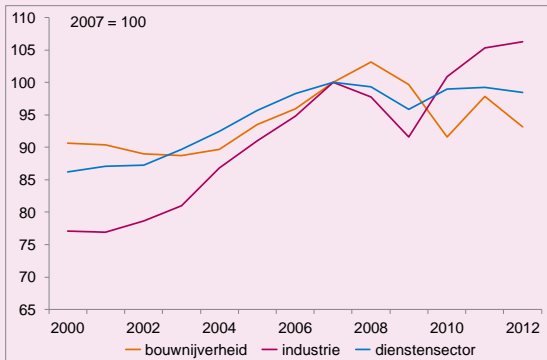

Productiviteit en winstgevendheid onder druk in bouwnijverheid en dienstensector

Sinds de crisis van 2008/2009 is een belangrijk deel van de lagere economische groei neergeslagen in een lager tempo van productiviteitsgroei. In de marktsector als geheel steeg de productiviteit in de periode 2007-2012 met slechts 0,3% per jaar, terwijl de groei in de periode daarvoor meer dan 2% was. Voor een belangrijk deel vlak de productiviteitsgroei in een economische neergang af doordat bedrijven werknemers niet direct evenredig ontslaan met de afname van de bedrijvigheid. De linkerfiguur laat zien dat vooral in de bouw de productiviteit onder druk staat. De gecumuleerde productiedaling van 20% in 2008-2012 is ongeveer fifty-fifty neergeslagen in een krimp van de werkgelegenheid en van de productiviteit. Een zelfde beeld doet zich voor in de dienstensector, al is daar de gecumuleerde productiedaling beperkt gebleven (a). Deze twee sectoren ervaren meer dan de industrie de gevolgen van de zwakke binnenlandse vraag door de gematigde inkomensontwikkeling en dalende huizenprijzen (b). Alleen de industrie heeft een stijging van de productiviteit weten te realiseren, hoewel de productie van de industrie nog onder het niveau van 2007 ligt. De werkgelegenheid is hier gecumuleerd met 8% gekrompen sinds de start van de crisis.

Productiviteitsontwikkeling (links) en arbeidsinkomensquote (rechts) per sector

Deze uiteenlopende ontwikkeling van de productiviteit blijkt niet zonder gevolgen te zijn voor de winstgevendheid, afgemeten aan de arbeidsinkomensquote (zie rechterfiguur). In normale tijden kunnen reële loonstijgingen worden gefinancierd uit de toenemende productiviteit (zie ook kader 'Loonontwikkeling in de pas met productiviteitsgroei' in paragraaf 2.2.6). De afgelopen jaren zijn de loonkosten in zowel de bouw, de diensten als de industrie gemiddeld met 2%-punt per jaar gestegen. In de industrie kon dat nog deels worden doorberekend in de prijzen, waardoor de aiq in 2012 weer terug is op het niveau van voor de crisis. Bij de diensten lukte dat veel minder. Daar zien we dat de arbeidsinkomensquote na de stijgingen in 2008-2009 de afgelopen twee jaar verder is opgelopen en in 2012 10%-punt hoger is dan in 2007. Het bovengeschetste beeld van de dienstensector doet zich in min of meer vergelijkbare mate voor in de deelsectoren handel-transport-horeca, informatie-communicatie en zakelijke dienstverlening. Voor de financiële sector is het beeld meer vergelijkbaar met de industrie, vooral omdat daar de werkgelegenheid in arbeidsjaren met 10% is afgenomen. De sterkste olop is momenteel merkbaar in de bouw waar niet alleen de productie onder druk staat, maar in 2011 en 2012 ook de prijs van de toegevoegde waarde daalde. De aiq van de bouwnijverheid lag in 2012 14%-punt boven het niveau van 2007.

Als dit en komend jaar de economische groei weer wat herstelt, zal de industrie als eerste ook een groeiversnelling doormaken. Mede door de relatief gunstige aiq zal de werkgelegenheid daar naar verwachting ook eerder aantrekken dan in de bouwnijverheid en de dienstensector.

- (a) In dit kader is de dienstensector exclusief de financiële sector, omdat daar de aiq sterk afhankelijk is van rentestanden.
(b) Zie voor een analyse hiervan ook het kader 'bestedingsuitval bij dalende huizenprijzen' in paragraaf 2.1.